

“Ik en niemand anders!” Het geloof van Adolf Hitler

– door P.F.M. Fontaine –

Transparant 6.2 (1995) 24-27

Toen ik in mijn boek *De onbekende Hitler* (Baarn: Ambo, 1992) de persoon in kwestie aanduidde als een mythische figuur en een godsdienststichter, riep dit uiteenlopende reacties op. Hoewel dit in feite de kern van mijn boek is, werd het niet zelden in stilzwijgen voorbijgegaan. Anderen bestreden het, maakten het zelfs belachelijk, maar deze of gene accepteerde het. Er is weinig aandacht aan Hitlers godsdienstige ontwikkeling besteed. Joachim Fest weet er in zijn vuistdikke boek *Hitler: Eine Biografie* (1973) hoegenaamd niets over mee te delen, net zo min als Sebastian Haffner in zijn befaamde *Anmerkungen zu Hitler* (1978; 8^e druk). In Eberhard Jackels Hitlers *Weltanschauung. Entwurf einer Herrschaft* (1981) is geen plaats ingeruimd voor godsdienst. We hebben echter het volumineuze en breedsprakige boek van Friedrich Heer, *Der Glaube des Adolf Hitler* (1968), waarvan de ondertitel *Anatomie einer politischen Religiosität* duidelijk suggereert dat deze religiositeit integrerend onderdeel van Hitlers ‘Herrschaft’ was. Laat ons zien wat hiervan waar is.

Jeugdervaringen

Geboren op 20 april 1889 te Braunau in Beneden-Oostenrijk, werd Hitler in de middag van 22 april door de eerwaarde heer Ignaz Probst in de parochiekerk aldaar gedoopt, waarbij hij de naam ‘Adolfus’ ontving. Later verwierp hij deze naam en noemde zich ‘Wolf’, en liet zich door intimi zo noemen. Zijn ouders vormden een ongelijk paar. Vader Alois, hoge douane-ambtenaar, was katholiek, maar praktiseerde niet; hij was anti-clericaal en dacht liberaal. Moeder Klara (Pölzl) was een vrome vrouw die dagelijks naar de mis ging. Als zeven-, achtjarig kind bezocht haar zoon de kloosterschool van het Benediktinerstift te Lambach; hij zong daar in het koor van de Sängerknabenschule. De jongen vond de eredienst zo prachtig en de abt zo indrukwekkend dat abt worden hem “een hoogst begerenswaardig ideaal” leek.¹ Zijn eerste communie, toen nog op twaalfjarige leeftijd, moet hij in 1901 hebben gedaan.

Met de vroomheid was het gauw afgelopen. Juist op de leeftijd dat de puber de verstandige leiding nodig had die zijn vader hem niet wilde en zijn moeder hem niet kon geven, kreeg hij op de Staatsrealschule te Linz godsdienstles van een ondeugdelijke leraar, Franz Sales Schwarz. De leerlingen bestookten de domme man met netelige vragen waardoor hij in paniek raakte. Onze eigenwijze jongeling moet hieruit de conclusie hebben getrokken dat de christelijke godsdienst iets was voor primitieve personen. Hij is nog wel gevormd, op 22 mei 1904 in de Dom van Linz, maar hij gedroeg zich toen zo bokkig dat het duidelijk was dat het hem helemaal niet zinde. Dit was hoogstwaarschijnlijk zijn allerlaatste kerkgang. Nooit ging hij nog een kerk binnen, zelfs niet toen als hij als staatshoofd dit wel had moeten doen, bijvoorbeeld bij een staatsbegrafenis. Hierbij dient echter aangetekend dat hij zich nooit uit de Katholieke Kerk heeft laten uitschrijven en tot zijn dood toe de Kirchensteuer is blijven betalen.

Maar nog lang hield hij een band met Jezus Christus die hij bewonderde als ‘rebel’, ja zelfs, *mirabile dictu*, als antisemiet, want Jezus was volgens hem “de grootste strijder tegen de

¹ *Mein Kampf*, 4.

joodse wereldvijand” geweest.² Toch was het een probleem voor hem dat Jezus een jood was, maar dit werd uit de weg geruimd door hem tot ‘Ariër’ te verklaren. Langzaam maar zeker echter begon hij zich met Jezus te identificeren, om zich ten slotte in diens plaats te stellen. Dat hij in november 1918 met gasverblindings in het hospitaal te Pasewalk had gelegen beschreef hij als zijn ‘Golgotha’; hij sprak van “een lichamelijke en geestelijke kruisiging”.³ Er zijn meer uitlatingen die in deze richting wijzen, bijv. toen hij in 1928 zei dat hij het werk dat Christus was begonnen, maar niet had voltooid, tot een einde wilde brengen.⁴

Op de duur leidde deze identificatie tot terzijdestelling van de historische Jezus die hij niet meer nodig had. De breuk met het christelijk verleden bleek definitief, toen hij bij de begrafenis van Von Hindenburg tot de overleden rijkspresident zei: “Toter Feldherr, geh’ nun ein in Walhall”;⁵ het hemels Jeruzalem had dus zijn betekenis verloren. Toch duurde het nog tot oktober 1937 voordat hij kon zeggen dat hij zich “na zware innerlijke strijd van nog voorhanden religieuze kindertijdvoorstellingen had vrijgemaakt. Ik voel me nu zo fris als een veulen op de weide.”⁶

Rooms-katholieke rituelen

Totaal in het niet verzonken is zijn christelijk verleden niet. Hij haatte de Katholieke Kerk en had tegelijk bewondering voor haar. “De Katholieke kerk,” zo zei hij, “bezit die levenskracht die al onze levens... zal overleven.”⁷ Het is bekend dat Hitler de grote ‘Kundgebungen’ van het nazidom tot in details zelf regisseerde, vooral de Rijkspartijdagen te Neurenberg. Daarbij ontleende hij veel aan de eredienst van de Evangelische en Katholieke Kerk. Men kan hier rustig van een ‘liturgie’ en van een liturgische jaarkalender spreken.⁸ Wie wel eens een film van de jaarlijkse wijding van de ‘Blutfahnen’ van de Putsch van 1924 te München heeft gezien heeft begrepen dat dit echte liturgie is, en een indrukwekkende ook! Het was als het ware het Requiem van het Derde Rijk.

Nog imposanter was het eigenlijke ‘hoogfeest’, de viering van de jaarlijkse Rijkspartijdag op de Zeppelinwiese te Neurenberg. Het hoogtepunt werd in het avondlijk duister bereikt. Als de Führer daar alleen stond, hoog boven de onafzienbare menigte, verscheen de befaamde ‘lichtdom’: honderdendertig schijnwerpers van de Luftwaffe richtten hun bundels op Hitler die dan precies in het snijpunt stond. Onweerstaanbaar gaan mijn gedachten nu naar de antieke mys-[25]teriën van Eleusis. Daar kwamen degenen samen die haakten naar de Verlossing die de polisgodsdienst hun niet kon geven. In de laatste nacht verzamelden ze zich in het ‘telesterion’, de grote mysteriehal. Dagenlang hadden ze gebeden en gevast. En nu zou de hiërofant het beslissende geheim onthullen. Tegenover hen allen stond hij alleen in het licht, terwijl zij in het donker bleven. Wij weten niet wat het teken was, vermoedelijk een grote gouden korenaar die dan plotseling wonderlijk blonk tegen de duistere achtergrond. Daar in Neurenberg was Hitler de hiërofant, en het heilbrengend symbool was hij zelf.

Graag en vaak trad hij op als ‘pontifex’, als opperpriester die de menigte vooringing in gebed. De sociaal-democratische pers, toen die nog bestond, sprak spottend over hem als de ‘Nazi-Feldprediger’. In februari 1933 besloot hij een rede in het Sportpalast te Berlijn aldus:

² Ernst Deuerlein (Herausgeb.), *Der Aufstieg der NSDAP in Augenzeugenberichten* (Düsseldorf 1968) 2, 266.

³ In een (auto)biografie die als inleiding diende voor *Adolf Hitler. Sein Leben und seine Reden*, Herausgeb. Viktor von Koerber (München 1923).

⁴ Verkiezingsrede 24.11.1933, Max Domarus (Herausg.), *Adolf Hitler. Reden und Proklamationen 1932-1945*. 1.1. (München 1965).

⁵ Domarus, *Adolf Hitler*, 1.4, 438.

⁶ Rede tot de propagandaleiders van de NSDAP. Domarus, *Adolf Hitler*, 1.2, 745.

⁷ Hans Frank, *Im Angesicht des Galgens. Deutung Hitlers und seiner Zeit auf Grund eigener Erlebnisse und Erkenntnisse* (München-Grafeling 1953), 204.

⁸ Klaus Vondung, *Magie und Manipulation. Ideologischer Kult und politische Religion des National-Sozialismus* (Göttingen 1971), 113-118.

“het door ons tot stand gebrachte, moeizaam bevochten, bitter verworven Duitse Rijk “der Grosse und der Ehre und der Herrlichkeit und der Gerechtigkeit. Amen.”⁹ Dit is de hitleri-aanse weergave van de christelijke doxologie die begint met “want van u is het koninkrijk.” Maar het christendom is achter de horizon verdwenen, want de heerlijkheid behoort nu toe aan het Duitse Rijk. De ‘Nazi-Feldprediger’ besloot zijn redes zo vaak met ‘Amen’ dat Heer van ‘Predigtreden’ spreekt.¹⁰

Reformatorische rebellen

Is Adolf Hitler, in zijn afgrondelijke afkeer van de Katholieke Kerk, uitgeweken naar de Reformatie, naar de Evangelische Kerk? Hij had bewondering voor Luther die hij ‘een reus’ noemde; in zijn gesprekken met zijn vriend en mentor Dietrich Eckart roemde hij de Hervormer tezamen met Dante als ‘Sprachschöpfer’ die zich tegen de opperheerschappij van de paus kantten.¹¹ Hij zag de Duitse Hervormer als ‘rebel’ tegen de Katholieke Kerk, en dat beviel hem. Wat Hitler in hem afkeurde was dat hij niet had begrepen dat achter de Katholieke Kerk de joden zaten; die had hij moeten aanpakken.¹² Bij de eindafrekening zou de Evangelische Kerk hetzelfde lot treffen als de Katholieke: vernietiging.

Eckart schoot in de roos, toen hij sprak van Hitlers ‘Messiascomplex’.¹³ Want dat was wat hij zijn wilde: een Messias, een heilbrenger, een verlosser. Toen hij op 7 maart 1936 het herbezette Rijnland had bezocht, keerde hij in de nacht per trein naar de hoofdstad terug. Terwijl de trein door het Ruhrgebied voortsnelde, liet hij zich op de grammofoon het Vorspiel uit Wagners ‘Parsifal’ horen. Mijmerend sprak hij toen voor zich uit deze merkwaardige woorden; “Aus Parsifal baue ich mir meine Religion,” gevolgd door; “Im Heldengewand allein kann man Gott dienen.”¹⁴ Bij mijn weten is nog geen enkele historicus op de gedachte gekomen dat hij met deze woorden wel eens iets zou kunnen hebben bedoeld.

Parsifal

Na zijn volledige breuk met het christendom verviel Hitler niet in een godsdienstloos en a-religieus vacuüm, maar maakte hij zich een religie waarvoor ‘Parsifal’ als paradigma of model diende. Het is bekend welk een groot bewonderaar van Wagners muziek Hitler was. Een weergave van de inhoud van deze opera is onontbeerlijk. Het toneel van de eerste akte is het kasteel van Monsalvat dat omgeven is door een heilig gebied, een ‘haram’, zoals de Moslims het zouden noemen. Hier worden twee heilige voorwerpen bewaard, de lans die Jezus’ zijde op het kruis doorboorde, en de kelk van het Laatste Avondmaal, bij genaamd ‘de Graal’. Volgens de legende werd in deze kelk het bloed dat uit Jezus’ zijde stroomde opgevangen.

Zowel de lans als de Graal zijn naar Monsalvat gebracht door koning Titurel. Wanneer de opera begint, is hij nog in leven, zij het hoogbejaard, maar heeft zijn troon afgestaan ten gunste van zijn zoon Amfortas. Deze Amfortas, de regerende vorst, is een invalide; hij lijdt aan een zwerende wond in zijn zijde die niet wil genezen. Lang geleden heeft hij het kasteel verlaten om in een heidens land de duistere vijand van de Graal, Klingsor, de tovenaer, te bevechten. Tijdens deze tocht is hij verleid door de wilde vrouw Kundry. Dit heeft Klingsor in staat gesteld zich van de heilige lans meester te maken en hiermee Amfortas in zijn zijde te verwonden. Nu ligt de koning op zijn ziekbed in de burcht; alleen een ‘onschuldige dwaas’

⁹ Domarus, *Adolf Hitler*, 1.1, 218.

¹⁰ Heer, *Der Glaube*, 247-251.

¹¹ Heer, *Der Glaube*, 381. Zie ook Henry Picker, *Hitlers Tischgespräche im Führerhauptquartier 1941-1942*. Neu herausgegeben von R.E. Schramm, (Stuttgart 1965) 305 (2.V 1942), waar hij zegt dat Luther “die Verbreitung der deutschen Schriftsprache besorgte.”

¹² Citaat uit gesprek met Eckart, Heer, *Der Glaube*, 208.

¹³ Ernst Hanfstaengl, *The Missing Years* (London 1957), 83.

¹⁴ Frank, *Im Angesicht*, 213.

(‘der reine Tor’), door medelijden verlicht (‘durch Mitleid wissende’), zal hem kunnen genezen.

Als Parsifal (nergens vandaan) in het heilig domein verschijnt, wordt hem dit alles verteld door een oude ridder, Gurnemanz, die om zo te zeggen de historicus van de Graal is. De jonge man krijgt toestemming om het ritueel in de burcht bij te wonen, maar het maakt geen indruk op hem; hij is nog niet voldoende gerijpt. In plaats van te proberen een Graalridder te worden verlaat hij de burcht om Klingsor te gaan bestrijden.

Op weg naar de burcht van de tovenaars, in de tweede akte, ontmoet hij een schaar van aanbiddelijke bloemenmeisjes die, vergeefs, trachten hem te verleiden. Nu verschijnt Kundry, nog steeds Klingsor’s dienstwillige dienaar; zij onthult Parsifal zijn aikomst en zijn naam (die hij tot dan toe niet kende). Hij hoort dat zijn vader Gamuret in Arabië is gesneuveld nog voordat Parsifal was geboren. Zijn moeder heette ‘Herzeleide’. Zij trachtte haar kind te bewaren voor het lot van zijn vader, maar er kwam een tijd dat hij haar ging verlaten en de wereld in trok. Dat brak haar hart en zij stierf. Het bericht van haar dood wordt de jonge man door Kundry meegedeeld. Zij verklaart hem ook de betekenis van zijn naam: ‘Parsifal’ is ‘Fal parsi’, de ‘reine Tor’.

De wilde vrouw slaagt er bijna in Parsifal te verleiden; zij geeft hem een lange en vurige kus op de mond. Ook hij voelt een wond, een wond in zijn hand, en hij duwt haar van zich af. Plotseling realiseert hij zich dat hij is bestemd voor het werk van de verlossing; Kundry zal de eerste zijn die door hem wordt gered.

Nu verschijnt Klingsor op de tinnen van zijn kasteel en ziet hoe Kundry hem dreigt te ontsnappen. Deze verdorven figuur is een voormalige Graalridder; daar hij niet in staat was de gelofte van kuisheid te houden, is hij uit de burcht gezet. Nu brandt hij van verlangen om wraak te nemen op de ridders. Als hij Parsifal ontdekt, slingert hij zijn speer de – heilige lans – naar hem, maar de jonge man slaagt erin het wapen op te vangen. Met de lans maakt hij dan het kruisteken over Klingsor’s rijk van het kwaad dat daarop in het niet verdwijnt.

In de derde akte is het tien jaar later. Titurel is intussen gestorven. Koning Amfortas is nog steeds invalide, maar het bezit van de lans maakt Parsifal tot zijn aangewezen opvolger. Als Parsifal in de burcht arriveert, is het Goede Vrijdag, de dag bestemd voor het Graalritueel. Maar Amfortas weigert te celebreren; hij verlangt te sterven, en het kasteel wordt in diepe droefheid gedompeld.

[26] Guernemanz stelt Parsifal op de hoogte van deze betreuzenswaardige toestand. Als hij de lans in de handen van de jonge man ziet, begrijpt hoe zeer deze is veranderd. De oude man slaat hem daarom tot ridder en zalft hem onmiddellijk daarna tot koning. De eerste daad van de nieuwe koning is Kundry van haar vloek te bevrijden; dit doet hij door haar te dopen. Deze scène wordt begeleid, of beter gedragen, door de onbeschrijflijk schone muziek van de ‘Karfreitagszauber’.

Dan zegt hij tot Kundry, de ‘wilde vrouw’: “Geloof in de verlosser.” Jezus de verlosser wordt machteloos verklaard; zijn verlossingswerk is niet voltooid. In zijn plaats treedt nu Parsifal. In de Graalburcht Monsalvat geneest hij nu de zieke koning Amfortas door diens zijde met de lans aan te raken. De koning staat zijn troon aan Parsifal af. “Wees heel, genezen en gezond,” zo spreekt de nieuwe Graalkoning tot hem. In de weergaloos indrukwekkende slotscène zegent Parsifal de knielende Graalridders met de heilige Graal.

Dualisme

Wij hebben in Wagners ‘Parsifal’ te doen met een (neo) gnostisch werk vol van dualistische elementen. De wereld van deze opera is totaal verschillend van de alledaagse werkelijkheid, bevolkt als zij is met een priester-koning en zijn hiërarchische ridders, met een tovenaars en zijn demonische dienaren, en met Parsifal, de ‘reine Tor’. Als deze naar Monsalvat

terugkeert, vertelt hij Gurnemanz dat hij een hoogst onvolmaakte wereld achter zich heeft gelaten. “Door dwaling en het pad van leed ben ik gekomen...; gevechten en conflicten dreven mij van mijn weg af.” Maar nu komt hij om volmaaktheid te brengen aan de broederschap van de Graal; Monsalvat zal de nieuwe en definitief genezen wereld worden, dat wat de gnostici het ‘Pleroma’, de volheid, noemden.

Wat trok Hitler nu zo aan in deze opera? Allereerst wel dat Parsifal zijn vader niet had gekend. Hitler heeft zijn vader, die stierf toen hij elf jaar was, wel gekend, maar men krijgt de indruk dat hij liever had dat dit niet zo was. Hij heeft zijn moeder aanbeden, maar haar verlaten, toen ze al ziek was. Dat Parsifals moeder ‘Herzeleide’ heette sloeg ook wel op hemzelf. Hitlers relatie tot zijn moeder was niet eenduidig. Als het waar is dat haar vereerde, dan is het al even waar dat hij haar manipuleerde, soms op zijn gewone brutale manier. Zij beseftte dat zij hem niet bij zich kon houden, haar enige liefde. Want van haar man, de drieëntwintig jaar oudere Alois Hitler, had ze niet echt kunnen houden. Toen het in de lente van 1907 duidelijk werd dat haar zoon zijn geluk in Wenen zou gaan beproeven, werd zij ziek; ze kreeg borstkanker en overleed in december 1907. Het is niet onmogelijk – we hebben daar aanduidingen van – dat Hitler nooit een helemaal zuiver geweten met betrekking tot zijn moeder heeft gehad. Was hij niet, althans ten dele, schuldig aan haar dood? Raakte het een wonde plek in zijn hart, als hij Gurnemanz tot Parsifal hoorde spreken over “je moeder die je hebt verlaten en die nu over je tobt en treurt?” En was dit verwijt ook niet direct tot hem gericht: “Je hebt geen acht geslagen op haar leed, toen je niet terugkwam en geen spoor achterliet”? En sloeg Parsifals smartelijke uitroep: “Moeder, lieve moeder! Het was uw zoon die u doodde” ook niet op hem?

Er is meer. Terwijl vader Alois niet geloofde in zijn recalcitrante zoon, deed moeder Klara dit wel, zo sterk dat Helm Stierlin aanleiding zag om Hitler “de gedelegeerde van zijn moeder” te noemen.¹⁵ Dit commentaar van haar is van grote betekenis: “Adolfzal zijn weg door de wereld vinden, zonder pardon (‘rücksichtslos’), als was hij alleen op de wereld.”¹⁶ In Parsifals moeder Herzeleide zag Hitler een vrouw die iets totaal anders voor haar zoon wilde dan wat haar echtgenoot had bedoeld. Het is waar dat Parsifals stuwende vader die naam voor zijn nog ongeborn kind had bestemd, maar het was de moeder die door Kundry die naam aan hem overbracht. “Parsifal? Eens, in een droom, heeft mijn moeder me zo genoemd.” Parsifal had zijn naam, dus zijn identiteit, van zijn moeder. En we kunnen ook zeggen dat Hitler zijn identiteit, zijn mythische identiteit, van zijn moeder heeft geërfd, en niet van zijn (burgerlijke) vader.

Verlosser

De vele christelijke, of liever pseudochristelijke elementen moeten hem ook hebben aange-trokken. Ook Parsifal was een hierofant, een pontifex. En bovenal, hij was een ver-losser. De Parsifal-mythe, in de wagneriaanse weergave, gaf voortaan zin, inhoud en richting aan Hitlers leven. En in de nieuwe godsdienst die Hitler zichzelf schiep uit elementen van de Parsifal-mythe was het verlosserschap het centrale element.

Ook de vele dualistische elementen van de opera spraken Hitler aan. Er is nauwelijks een andere opera waarin Wagner zo sterk zijn dualistische levensvisie heeft geopenbaard als in deze, zijn zwanezang. De fundamentele tegenstelling is die tussen het heilig gebied van Monsalvat en Klingsor’s tovertuin. Daarmee verbonden is de persoonlijke tegenstelling tussen de onschuldige Parsifal en de boze Klingsor. Hitler dacht al net zo sterk in onoverbrugbare tegenstellingen als zijn vereerde Wagner. Het moet hem hebben behaagd dat Parsifal in staat bleek het rijk van het kwaad te vernietigen door het kruisteken. Bezat hij niet een eigen kruis dat de boze wereld zou vernietigen, het hakenkruis?

¹⁵ Helm Stierlin, *Familienperspektive* (Frankfurt a. M. 1975), 73/74.

¹⁶ August Kubizek, *Hitler mein Jugendfreund* (Graz 1953), 158.

Gnostiek

Ook moet worden gewezen op de rol van ‘kennis’, een essentieel element in de Gnosis. Hier is het niet het kruis dat verlost, maar een bijzondere, esoterische kennis, die maar aan weinigen wordt verleend. Als de opera begint is Parsifal nog onwetend, een ‘Tor’, maar geleidelijk wordt hij wetend. In de slotscène zegt hij dat hij nu “des reinsten Wissens Macht” heeft verworven. Hitler begreep heel goed wat dat betekende; zich identificerend met zijn held noemde hij de Graalridders “de broederschap van de wetenden.”¹⁷ Men kan deze hitleriaanse godsdienst kenschetsen als neognostisch en neokathaars. De Gnosis ontstond in dezelfde periode en in hetzelfde deel van de oude wereld als het christendom waarvan zij lange tijd een gevaarlijke concurrent was. Eén grote gnostische kerkgemeenschap bestond niet; er zijn een paar honderd gnostische secten geweest. De meeste waren maar klein; de bekendste was de manichese gemeenschap, tevens wellicht de grootste en wijdst verbreide. Eén secte bestaat nog: die van de Mandeeërs in Zuid-Irak.

Wil men al deze onderling zo verschillende en vaak met elkaar strijdige stromingen op één noemer brengen, dan springt in het oog dat ze zonder uitzondering apert dualistisch waren, dat wil zeggen dat ze leefden van radicale tegenstellingen. Ze kennen alle een scherpe oppositie van de bovenwereld, de lichtwereld, de volmaakte wereld, en de benedenwereld, die van de mensen, van [27] het onverstand, bederf, zonde en duisternis. De tweede tegenstelling is die tussen de mensen onderling, met enerzijds de ‘massa damnata’, de onwetenden die voor verdoemenis en ondergang zijn bestemd, anderzijds de weinige inzichtrijken die aan de ondergang zullen ontkomen en wier zielen zullen opstijgen naar de lichtwereld.

Uitverkorenen

De tegenstelling tussen het grootste en het kleinste deel van de mensheid is bij Hitler ondubbelzinnig aanwezig. Hij verachtte niet alleen de joden, de zigeuners, de Aziaten, neen, de hele mensheid was het object van zijn haat, de Duitsers niet uitgezonderd die hij een ‘kippenvolk’ noemde. Duitsland was een ‘Sauland’¹⁸ dat hij in de laatste dagen van de oorlog van zijn bestaansmogelijkheden wilde beroven. Zijn mensenverachting was algemeen; voor hem was de mens slechts “een heel kleine bacil op aarde,”¹⁹ dus geenszins “weinig minder dan een godheid.”²⁰

De uitverkorenen, degenen aan wie de toekomst zou zijn, waren gering in aantal. Denk niet dat Hitler met hen de partijleden bedoelde! Volgens hem was slechts 10% van de partijleden, dus maar 1% van de Duitsers, in staat te begrijpen wat hij eigenlijk wilde en waarop hij uit was. Reeds in 1919 of 1920 verdeelde hij de mensheid in twee groepen van ongelijke grootte: scheppers en darren – bouwers en vernielers – kinderen Gods en... mensen.²¹ De laatste aanduiding is even essentieel als typisch gnostisch: er zijn dus mensen (wij allemaal) en kinderen Gods (een hoger soort).

Met die hogere mensensoort zijn we aangekomen bij de eerste radicale tweedeling, die van ‘boven’ en ‘onder’, van licht en donker. Hitler poseert hier als de ware ‘Führer’, de wetende, als de profeet die begrijpt hoe de wereld wezenlijk in elkaar steekt, als degenen die de wetenden naar het lichtrijk zal voeren; hij is de echte gnostische Verlosser. Dat lichtrijk was nog niet gekomen; het lichtvolk was nog niet geboren. Eerst moesten de machten van de duisternis worden vernietigd. De NSDAP, dat wil zeggen, de echte nationaal-socialisten,

¹⁷ Rauschning, *Gespräche*, 216/217.

¹⁸ *Tischgesprache* 159 (18.1.1942); op dat moment lagen ontelbare burgers van dat Sauland te bevriezen in de sneeuwvelden van de Sovjet-Unie.

¹⁹ Rede bij de inwijding van de Ordensburg Sonthoven, 23.XI.1937, Domarus, *Adolf Hitler*, 1.2, 761.

²⁰ Ps. 8:6.

²¹ Bundesarchiv Koblenz NS 26/50, afgedrukt bij Werner Maser, *Hitlers Briefe und Notizen. Sein Bild in handschriftlichen Dokumenten* (Düsseldorf/Wien 1973), 292-297.

vormde de voorhoede van de nieuwe mensheid. Het nieuwe volk was het arische ras, niet te verwarren met het Duitse volk, en zelfs niet met het germaanse ras. De fakkeloptocht die in de donkere avond van de Machtübernahme, 30 januari 1933, langs de Rijkskanselarij in Berlijn trok, was de profetische aankondiging van het komende lichtrijk.

Apocalyps

Uiteraard ontbreekt ook de gnostische apocalyps niet, de vernietiging van de bestaande wereld. Deze was al op diverse manieren begonnen: in de Holocaust, in de verdelging van de zigeuners, en in de strijd tegen de Sovjet-Unie en het communisme. En ze zou worden voortgezet met de uitroeiing van de zwakken, de dementen, gebrekkige ouden van dagen, en psychiatrische patiënten. Karakteristiek gnostisch is Hitlers radicale verwerping van de gehele cultuur en van al het bestaande. Niets wilde hij weten van 'deze leugenachtige wereld'. Het 'crapouille', d.w.z. de massa,²² het "tuig dat op aarde ronddwaalt,"²³ moest van de aardbol verdwijnen. De zieke cultuur moest helemaal weg, want, zo vond hij, "het medelijden kent maar één handeling: de zieke te laten sterven."²⁴

Was de oude wereld eenmaal vernietigd, dan zou een nieuwe elite, een eugenetisch geslecteerde heersersgroep, de macht gaan uitoefenen.²⁵ Strenge eugenetische maatregelen zouden na de eindoverwinning voor de 'survival of the fittest' zorgen; zo zou het lichtvolk worden gekweekt. Dan zou de nieuwe neognostische godsdienst worden in gevoerd; het lichtrijk zou gestalte krijgen. De hele infrastructuur van de Katholieke en Evangelische Kerken zou tot op de laatste steen worden afgebroken. Alle geestelijken moesten in het leger.²⁶ De paus zou op het Sint-Pietersplein worden opgehangen. Alle kerkgebouwen zouden aan de eredienst worden onttrokken, behalve het Münster van Straatsburg dat de Tempel van de Onbekende Soldaat zou worden.²⁷ Het typisch gnostische puritanisme was ook kenbaar: het roken zou worden verboden en de vegetarische levenswijze verplicht gesteld.²⁸

Van de nieuwe godsdienst zou Hitler de profeet zijn, de pontifex maximus, ja, meer dan dat, de Demiurg van de nieuwe wereld. De paus die hij wilde ombrengen was dan niet meer Gods plaatsbekleder op aarde, maar Adolf Hitler zou God zelf zijn, de alwetende, de onfeilbare,²⁹ 'de onsterflijke,'³⁰ de godkoning, de nieuwe farao, de man die de almachtige God van zijn troon wilde jagen, hij die tot de Eeuwige zei: "Ik en niemand anders!"³¹

© P.F.M. Fontaine / *Transparant* (1995) €K

Dit artikel is OCR gescand en kan daarom kleine tiepvoudjes bevatten

²² Verdedigingsrede in proces München, 2.11.1925, Fest, *Hitler Eine Biografie*, 262.

²³ Brief van A.H. aan onbekende, 2.11.1930, Fest, *Hitler Eine Biografie*, 399.

²⁴ Hermann Rauschning, *Gespreche met Hitler* (Zürich/New York 1940), 217.

²⁵ Gesprek zomer 1930 met Otto Strasser en Max Amann, Fest, *Hitler Eine Biografie*, 392.

²⁶ Friedelind Wagner, *The Royal Family of Bayreuth* (Londen 1948), 89.

²⁷ Citaat uit Tischgesprache bij Fest, *Hitler Eine Biografie*, 943.

²⁸ *Libres propos sur la guerre et la paix, recueillis sur l'ordre de Martin Bormann*, version française de Francois Genoud, (Paris 1952), 122. Albert Zoller, *Hitler Privat* (Düsseldorf 1949) (blz.83 van de Nederlandse uitgave 's-Gravenhage, 1950).

²⁹ Fest, *Hitler. Eine Biografie*, 397.

³⁰ Getuigenis van dr. Morell, in Robert G.K. Waite, *The Psychopathic God Adolf Hitler* (New York 1977), 20.

³¹ Jes. 47:10.